

ת נ ך

על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.
פרק ראשון – היסטוריוגרפיה ונבואה – (28×2) – 56 נקודות
פרק שני – נושאי החובה – (8×3) – 24 נקודות
פרק שלישי – נושאי ההרחבה – (8×1) – 8 נקודות
פרק רביעי – קטע שלא נלמד – (4×3) – 12 נקודות
סה"כ – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום.
מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; כתוב את מספרה בלבד.
(2) התרכזו בנושא. שים לב לכתב, לכתוב ולפיסוק.

הערה: בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
דשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמוחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

השאלות

פרק ראשון — היסטוריוגרפיה ונבואה (56 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 1-3 (לכל שאלה — 28 נקודות).

בכל שאלה שבחרת, ענה על סעיף א — חובה (12 נקודות) ועל שניים מן הסעיפים ב-ד (לכל סעיף — 8 נקודות).

ענה על שתיים מן השאלות 1-3.

1. קרא מלכים א, י"ח, 21-24; 40-45.

מלכים א, י"ח, 21-24

כא וַיִּגֶשׂ אֱלֹהֵי אֵל-כַּל-הָעַם
 וַיֹּאמֶר עַד-מָתַי אַתֶּם פֹּסְחִים עַל-שְׁתֵּי הַסַּעֲפִים אִם-יְהִי
 הָאֱלֹהִים לָכֹן אַחֲרָיו וְאִם-הַבַּעַל לָכֹן אַחֲרָיו וְלֹא-עָנּוּ הָעַם
 כב אֹתוֹ דָּבָר: וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי אֵל-הָעַם אֲנִי נֹתַרְתִּי נְבִיא לַיהוָה
 כג לְבָדִי וְנְבִיאֵי הַבַּעַל אֲרַבְע־מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים אִישׁ: וַיִּתְּנוּ-לָנוּ
 שְׁנַיִם פָּרִים וַיִּבְחָרוּ לָהֶם הַפֶּר הָאֶחָד וַיִּנְתְּחוּהוּ וַיִּשְׂמוּ עַל-
 הד העֵצִים וְאֵשׁ לֹא יִשְׂמוּ וְאֲנִי אֵעֲשֶׂה וְאֶת-הַפֶּר הָאֶחָד וְנִתְּתִי
 כד עַל-הָעֵצִים וְאֵשׁ לֹא אִשִּׁים: וַקְרָאתֶם בְּשֵׁם אֱלֹהֵיכֶם וְאֲנִי
 אֶקְרָא בְּשֵׁם-יְהוָה: וְהָיָה הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר-יַעֲנֶנּוּ בְּאֵשׁ הוּא
 הָאֱלֹהִים וַיַּעַן כַּל-הָעַם וַיֹּאמְרוּ טוֹב הַדָּבָר:

מלכים א, י"ח, 40-45

מ וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי לָהֶם תִּפְשׁוּ אֶת-נְבִיאֵי הַבַּעַל אִישׁ
 אֶל-יָמָלֶט מֵהֶם וַיִּתְּפְשׂוּם וַיּוֹרְדוּם אֱלֹהֵי אֵל-נַחַל קִישׁוֹן
 מא וַיִּשְׁחָטֵם שָׁם: וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי לְאַחֲאָב עֲלֶה אֲכַל וְשִׁתָּה כִּי-
 מב קוֹל הַמּוֹן הַגֶּשֶׁם: וַיַּעֲלֶה אַחֲאָב לְאֲכַל וּלְשִׁתּוֹת וְאֱלֹהֵי עֲלֶה
 מג אֶל-רֹאשׁ הַכְּרִמָּל וַיִּגְהַר אֲרֻצָּה וַיִּשֶׁם פָּנָיו בֵּין בְּרֻכּוֹ: וַיֹּאמֶר
 מד אֶל-נַעֲרוֹ עֲלֶה-נָּא הַבֵּט דְּרָדְדִים וַיַּעַל וַיִּבֶט וַיֹּאמֶר אֵין
 מה מְאוּמָה וַיֹּאמֶר שֶׁב שְׁבַע פְּעָמִים: וַיְהִי בִשְׁבַעַת וַיֹּאמֶר הִנֵּה-
 עַב קָטְנָה כַּכֶּף-אִישׁ עֲלֶה מִים וַיֹּאמֶר עֲלֶה אָמֵן אֵל-אַחֲאָב
 וַיִּסַּר וַיִּרֶד וְלֹא יַעֲצֻדְכָה הַגֶּשֶׁם: וַיְהִי וְעַד-כֹּה וְעַד-כֹּה וְהַשְּׂמִים
 הַתְּקַדְּרוּ עֲבִים וְרוּחַ וַיְהִי גֶשֶׁם גָּדוֹל וַיִּרְכַּב אַחֲאָב וַיֵּלֶךְ
 יוֹרְעָאֵלָה:

ענה על סעיף א (חובה).

א. (1) קרא פסוקים 24-21 שלפניך.

הסבר מהי מטרת המבחן שאליהו מציע לערוך. בסס את דבריך על הכתוב.

(6 נקודות)

(2) קרא פסוקים 45-41 שלפניך.

בפסוקים אלה מתואר סיום הבצורת. הסבר כיצד ירידת הגשם קשורה למבחן שערך

אליהו בפסוקים 24-21. (6 נקודות)

ענה על שניים מן הסעיפים ב-ד.

ב. קרא פסוקים 24-21 שלפניך.

"ולא ענו העם אתו דבר" (פסוק 21).

רד"ק מפרש: לא רצו לומר לו לא 'הן' ולא 'לאו', לפי שהיו מסופקים (מטילים ספק) בדבר;

אבל כששמעו הבחינה, ענו ואמרו 'טוב הדבר'.

על פי פירוש רד"ק, מדוע תחילה לא ענה העם לאליהו, אך מאוחר יותר הסכים להצעתו?

ג. קרא פסוקים 44-41 שלפניך.

(1) יש הטוענים כי לעליית אחאב, המתוארת בפסוקים 41-42, יש משמעות סמלית.

הסבר טענה זו, ובסס אותה על הכתוב. (4 נקודות)

(2) אפשר לראות משמעות סמלית גם במתואר בפסוקים 43-44. הסבר קביעה זו, ובסס

אותה על הכתוב. (4 נקודות)

ד. קרא פסוק 40 שלפניך וגם שמות, ל"ב, 26-28.

שני הנביאים, אליהו ומשה, פעלו להסיר את עבודת האלילים, אך יש הבדל בפעולותיהם.

(1) על פי הפסוקים שקראת, ציין הבדל אחד בין פעולותיו של משה ובין פעולותיו

של אליהו. (4 נקודות)

(2) מהי הסיבה להבדל זה, לדעתך? הסבר. (4 נקודות)

2. קרא דברים, י"ב, 12-1.

דברים, י"ב, 1-12

א אֱלֹהֵי הַחֲקִים
 וְהַמְשַׁפְּטִים אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר נָתַן ה'־
 אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיךָ לְךָ לְרִשְׁתָּהּ כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר־אַתָּם חַיִּים עַל־
 ב הָאָדָמָה: אַבְדֵּן תֵּאבְדֹן אֶת־כָּל־הַמְקוֹמוֹת אֲשֶׁר עֲבַדְתֶּם
 הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתָּם יֹדְשִׁים אֹתָם אֶת־אֱלֹהֵיהֶם עַל־הַהָרִים
 ג הָרְמִים וְעַל־הַגְּבוּעוֹת וְתַחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן: וְנִתְצַתֶּם אֶת־
 מִזְבְּחֹתֶם וְשִׁבְרֹתֶם אֶת־מִצְבְּתֵיכֶם וְאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂדָּפוּן בְּאֵשׁ
 וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּגְדְּעוּן וְאִבַּדְתֶּם אֶת־שֵׁמֶם מִן־הַמְּקוֹם הַהוּא:
 ד לֹא־תַעֲשׂוּן כֵּן לַה' אֱלֹהֵיכֶם: כִּי אִם־אֶל־הַמְּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר
 ה' אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל־שְׁבֵטֵיכֶם לְשׂוֹם אֶת־שְׁמוֹ שָׁם לִשְׁכֵנוֹ
 ו תִּדְרֹשׁוּ וּבֵאתָ שָׁמָּה: וְהִבַּאתֶם שָׁמָּה עֹלֹתֵיכֶם וּזְבַחֵיכֶם וְאֵת
 ז מַעֲשֵׂי־רֵיכֶם וְאֵת תְּרוֹמַת יָדְכֶם וְנִדְרֵיכֶם וְנִדְבַתֵיכֶם וּבְכֹרֹת
 ח בְּקָרְבָנְכֶם וּצְאֻנְכֶם: וְאִכְלַתֶּם־שָׁם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם וּשְׂמַחְתֶּם
 ט בְּכָל־מִשְׁלַח יָדְכֶם אֹתָם וּבְתֵיכֶם אֲשֶׁר בְּרַכָּךְ ה' אֱלֹהֵיךָ:
 י לֹא תַעֲשׂוּן כָּל־אֲשֶׁר אָנַחְנוּ עֹשִׂים פֶּה הַיּוֹם אִישׁ כָּל־הַיֹּשֵׁר
 יא בְּעֵינָיו: כִּי לֹא־בֵאתֶם עַד־עֵתָה אֶל־הַמְּנוּחָה וְאֶל־הַנַּחֲלָה
 יב אֲשֶׁר־ה' אֱלֹהֵיךָ נָתַן לְךָ: וְעִבַרְתֶּם אֶת־הַיַּרְדֵּן וּשְׁבַתֶּם
 יג בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר־ה' אֱלֹהֵיכֶם מִנְחִיל אֶתְכֶם וְהִנִּיחַ לְכֶם מִכָּל־
 יד אֹיְבֵיכֶם מִסָּבִיב וּשְׁבַתֶּם־בְּטָח: וְהָיָה הַמְּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר ה'
 טו אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לְשִׁפְן שְׁמוֹ שָׁם שָׁמָּה תָּבִיאוּ אֶת־כָּל־אֲשֶׁר אָנְכִי
 טז מְצִוֶּה אֶתְכֶם עֹלֹתֵיכֶם וּזְבַחֵיכֶם מַעֲשֵׂי־רֵיכֶם וְתְרוֹמַת יָדְכֶם
 יז וְכֹל־מִבְּחַר נִדְרֵיכֶם אֲשֶׁר תִּדְרוּ לַה': וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה'
 יח אֱלֹהֵיכֶם אֹתָם וּבְנִיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם וְעַבְדֵיכֶם וְאִמְהֹתֵיכֶם וְהָלוּ
 יט אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֵיכֶם כִּי אֵין לּוֹ חֶלֶק וְנַחֲלָה אֶתְכֶם:

ענה על סעיף א (חובה).

א. (1) בקטע שלפניך מתואר חידוש בדרך שבה עובדים את ה'.

ציין מהו החידוש, וכתוב שני שלבים לביצועו.

(8 נקודות)

(2) בחר מן הקטע שלפניך אמצעי ספרותי אחד, הדגם אותו והסבר כיצד הוא מסייע

להדגיש את החידוש. (4 נקודות)

ענה על שניים מן הסעיפים ב-ד.

ב. (1) יש הטוענים כי החידוש בדרך עבודת ה' התרחש רק בימי יאשיהו. על פי טענה זו,

באיזו שנה לועזית התרחש החידוש? (3 נקודות)

(2) קרא את הקטע שלפניך וגם מלכים ב, י"ח, 19-22.

יש הטוענים כי החידוש בעבודת ה' הנזכר בספר דברים בא לידי ביטוי כבר

בימי חזקיהו. הסבר ובסס טענה זו. (5 נקודות)

ג. (1) קרא גם מלכים א, י"ח, 20-24.

ציין מהי הסתירה בין הנאמר בפסוקים אלה לנאמר בדברים, י"ב, 5-6. (4 נקודות)

(2) אחת הדעות בנוגע לזמן החיבור של ספר דברים פותרת את הסתירה שציינת

בתת-סעיף 1.

ציין מהי הדעה, והסבר כיצד היא פותרת את הסתירה. (4 נקודות)

ד. קרא פסוק 11 בקטע שלפניך.

(1) מהי תפיסת האלוהות הבאה לידי ביטוי בפסוק? הסבר. (5 נקודות)

(2) קרא עזרא, א', 2-4.

האם תפיסת האלוהות בדברים, י"ב, פסוק 11 עולה בקנה אחד עם תפיסת האלוהות

בעזרא, א, 2-4? בסס את דבריך על הקטעים. (3 נקודות)

3. קרא ירמיה, כ"ה, 1-14.

ירמיה, כ"ה, 1-14

א הדַבֵּר אֲשֶׁר-הָיָה עַל-יִרְמְיָהוּ
 עַל-כָּל-עַם יְהוּדָה בַּשָּׁנָה הַרְבֵּעִית לַיהוֹיָקִים בֶּן-יֹאשִׁיָּהוּ
 מֶלֶךְ יְהוּדָה הִיא הַשָּׁנָה הָרְאִשִׁית לְנְבוּכַדְרֶאֶצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל:
 ב אֲשֶׁר דִּבֶּר יִרְמְיָהוּ הַנְּבִיא עַל-כָּל-עַם יְהוּדָה וְאֵל כָּל-יֹשְׁבֵי
 ג יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר: מִן-שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַיֹּאשִׁיָּהוּ בֶן-אֲמוּן
 מֶלֶךְ יְהוּדָה וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה זֶה שְׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה הִיא
 ד דְּבַר-ה' אֵלַי וְאָדַבֵּר אֵלֵיכֶם אֲשֶׁכֶם וְדַבֵּר וְלֹא שָׁמַעְתֶּם:
 ה וְשָׁלַח ה' אֵלַיכֶם אֶת-כָּל-עַבְדָיו הַנְּבִאִים הַשֹּׁכֵם וְשָׁלַח וְלֹא
 ו שָׁמַעְתֶּם וְלֹא-הִטִּיתֶם אֶת-אָזְנוֹכֶם לִשְׁמֹעַ: לֵאמֹר שׁוּבוּ-נָא
 ז אִישׁ מִדְּרָכּוֹ הַרְעָה וּמִרְעַע מֵעַלְלֵיכֶם וּשְׁבוּ עַל-הָאָדְמָה אֲשֶׁר
 ח נָתַן ה' לָכֶם וּלְאֲבוֹתֵיכֶם לְמִן-עוֹלָם וְעַד-עוֹלָם: וְאֵל-
 ט תֵּלְכוּ אַחֲרַי אֱלֹהִים אַחֲרַי לְעַבְדֶם וּלְהִשְׁתַּחֲוֹת לָהֶם
 י וְלֹא-תִכְעִסוּ אוֹתִי בַּמַּעֲשֵׂה יְדֵיכֶם וְלֹא אֶרַע לָכֶם: וְלֹא-
 יא שָׁמַעְתֶּם אֵלַי נְאֻם-ה' לְמַעַן הַכְּעִסוּנִי בַּמַּעֲשֵׂה יְדֵיכֶם לְרַע
 יב לָכֶם: לָכֵן כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת יְעַן אֲשֶׁר לֹא-
 יג שָׁמַעְתֶּם אֶת-דְּבָרַי: הֲנִנִּי שָׁלַח וּלְקַחְתִּי אֶת-כָּל-מִשְׁפָּחוֹת
 יד צֶפּוֹן נְאֻם-ה' וְאֵל-נְבוּכַדְרֶאֶצַּר מֶלֶךְ-בָּבֶל עַבְדִּי וְהִבְאִיתִים
 טו עַל-הָאָרֶץ הַזֹּאת וְעַל-יֹשְׁבֵיהָ וְעַל כָּל-הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה סָבִיב
 טז וְהַחְרַמְתִּים וְשָׁמַתִּים לְשִׁמָּה וּלְשָׂרְקָה וּלְחַרְבוֹת עוֹלָם:
 יז וְהָאֲבֹדְתִי מֵהֶם קוֹל שִׁשׁוֹן וְקוֹל שִׁמְחָה קוֹל חֲתָן וְקוֹל בְּלָה
 יח קוֹל רִחִים וְאוֹר נֵר: וְהִיְתָה כָּל-הָאָרֶץ הַזֹּאת לְחַרְבָּה לְשִׁמָּה
 יט וְעַבְדוּ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֶת-מֶלֶךְ בָּבֶל שִׁבְעִים שָׁנָה: וְהָיָה
 כ כַּמְלֹאוֹת שִׁבְעִים שָׁנָה אֶפְקֹד עַל-מֶלֶךְ-בָּבֶל וְעַל-הַגּוֹי הַהוּא
 כא נְאֻם-ה' אֶת-עוֹנֵם וְעַל-אֶרֶץ כְּשָׁדִים וְשָׁמַתִּי אֹתוֹ
 כב לְשִׁמְמוֹת עוֹלָם: וְהִבְאֹתִי עַל-הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶת-כָּל-דְּבָרַי
 כג אֲשֶׁר-דִּבַּרְתִּי עֲלֶיהָ אֶת כָּל-הַכְּתוּב בַּסֵּפֶר הַזֶּה אֲשֶׁר-
 כד נָבֵא יִרְמְיָהוּ עַל-כָּל-הַגּוֹיִם: כִּי עַבְדוּבְכֶם גַּם-הֵמָּה גּוֹיִם
 כה רַבִּים וּמַלְכִים גְּדוֹלִים וְשָׁלַמְתִּי לָהֶם כַּפְעֵלָם וְכַמַּעֲשֵׂה
 כו יְדֵיהֶם:

הכעיסני

והבאתי

ענה על סעיף א (חובה).

א. (1) קרא פסוקים 8-14 בקטע שלפניך.

בפסוקים אלה ירמיהו משמיע דברים פסימיים ודברים אופטימיים.

הסבר מה הם הדברים הפסימיים ומה הם הדברים האופטימיים. בסס את דבריך על

הכתוב. (8 נקודות)

(2) קרא גם **עזרא**, א', 1-2.

הבא מן הקטע **בעזרא** ראיה המעידה על התגשמות הנבואה של ירמיהו שבקטע

שלפניך, והסבר אותן. (4 נקודות)

ענה על שניים מן הסעיפים ב-ד.

ב. כדי להביע את המסר הנבואי, הנביא מביע את דבריו באמצעות מצלול (פסוקים 9-12)

וציון פרטים המסמלים את שגרת חיי היום-יום (פסוק 10).

(1) הדגם כל אחד מן האמצעים המודגשים בקו. (2 נקודות)

(2) מהו המסר הנבואי המובע באמצעות המצלול, וכיצד ציון פרטים משגרת היום-יום

מחדד את המסר הנבואי הזה? (6 נקודות)

ג. קרא פסוקים 3-7 בקטע שלפניך.

(1) הוכח מפסוקים 3-7 שהתגשמות נבואת הזעם של הנביא היא בלתי נמנעת.

(4 נקודות)

(2) קרא גם **ירמיה**, ז', 9. ירמיהו מדבר על שני סוגי חטאים. ציין מה הם הסוגים האלה,

וכתוב איזה סוג לדעתך מצדיק חורבן של חברה. הסבר. (4 נקודות)

ד. (1) קרא פסוק 9 בקטע שלפניך.

מהי לדברי הנביא הסיבה למעורבות של בבל בחורבן יהודה? (3 נקודות)

(2) קרא פסוקים 12-14 ואת דברי י' איזנברג שלפניך.

ירמיהו מוכיח את העם על רקע המאורעות הפוליטיים המתרחשים סביבו [...] [ירמיהו

מראה ש]אפשר לקבוע מראש מי ינצח בסיבוב הבא של המלחמה, וגם כמה זמן יארך

נצחוננו. כי שבעים שנה הוא משך העונש הצפוי לישראל, ולאחר שישאל את עונשו,

שוב אין לבבל זכות להיות אימפריה, והיא תיפול ותהיה שממת עולם. לא הפוליטיקה

מוליכה את המוסר, אלא להפך: המוסר הוא הקובע את התוצאות הפוליטיות.

(אתר דעת [2016] איזנברג, י'. **בבל או מצרים**. אוחר ב'4 ביולי 2016 מ' <http://www.daat.ac.il>)

הסבר על פי דברי איזנברג, מדוע השתנה היחס של ה' לבבל לאחר 70 שנה.

(5 נקודות)

/המשך בעמוד 8/

פרק שני — נושאי החובה (24 נקודות)

ענה על שלוש מן השאלות 4-7 (לכל שאלה — 8 נקודות).

חוק

4. קרא דברים, כ', 1-8.

א כִּי־תֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל־
 אִיבֶךָ וּרְאִיתָ סוּס וְרֶכֶב עִם רֶב מִמֶּךָ לֹא תִירָא מֵהֶם כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ הַמַּעֲלֶךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: וְהָיָה כְּקָרַבְכֶם אֶל־
 הַמִּלְחָמָה וְנָגַשׁ הַכֹּהֵן וְדִבֶּר אֶל־הָעָם: וְאָמַר אֱלֹהִים שָׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתֶּם קָרַבִּים הַיּוֹם לַמִּלְחָמָה עַל־אִיבֵיכֶם אֲלֵי־יָדְךָ
 לְבַבְכֶם אֶל־תִּירָאוּ וְאֶל־תַּחֲפוּזוּ וְאֶל־תַּעֲרִצוּ מִפְּנֵיהֶם: כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם
 הִדְלִיךְ עִמָּכֶם לְהִלָּחֵם לָכֶם עִם־אִיבֵיכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם: וְדִבְרוּ הַשְּׂטָרִים אֶל־הָעָם לֵאמֹר מִי־הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּנָה
 בַּיִת־חֹדֶשׁ וְלֹא חָנְכוּ יָלְךְ וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ פְּרִימֹת בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אֲחֵר יַחְנֹכֶנּוּ:
 וּמִי־הָאִישׁ אֲשֶׁר נָטַע כָּרֶם וְלֹא חָלְלוּ יָלְךְ וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ פְּרִימֹת בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אֲחֵר יַחְלֹלֶנּוּ:
 וּמִי־הָאִישׁ אֲשֶׁר אָרַשׁ אִשָּׁה וְלֹא לָקַחָהּ יָלְךְ וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ פְּרִימֹת בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אֲחֵר יִקַּחנָה:
 וַיִּסְפוּ הַשְּׂטָרִים לְדַבֵּר אֶל־הָעָם וְאָמְרוּ מִי־הָאִישׁ הַזֶּה וְרַךְ הַלֵּבֵב יָלְךְ וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ וְלֹא יָמַס אֶת־לֵבָב אֲחִיו כְּלָבָבוּ:

בקטע שלפניך מצוינים המקרים המזכים במתן פטור מגיוס למלחמה.

א. הסבר מהו המכנה המשותף של שלושת הפטורים הראשונים, ומהו ההסבר לפטור הרביעי.

(4 נקודות)

ב. לדעתך, באיזה מן המקרים מתן הפטור הוא המוצדק ביותר? נמק. (4 נקודות)

חוכמה

5. קרא איוב, ב', 9.

ט ותאמר לו אשתו עֲדָךְ מִחֲזִיק בְּתַמְתְּךָ בְּרַךְ אֱלֹהִים וּמַת:

קרא גם בראשית, ג', 1-6. בשני הקטעים האלה אישה מתערבת בנעשה.

א. הסבר מהי המעורבות של כל אחת מן הנשים בקטעים אלה, ומהי מטרת ההתערבות של

כל אחת מהן. (4 נקודות)

ב. על בריאת האישה כותב הרש"ר הירש:

כל עוד האדם לבדו, עדיין העולם שרוי בלא טוב.

[...]

השלמת הטוב היא האישה [...] ורק משנבראה האישה הושלם הטוב.

האם לדעתך, דברי אשת איוב עולים בקנה אחד עם דבריו של הרש"ר הירש? הסבר.

(4 נקודות)

נביאי אמת ושקר

6. קרא ירמיה, כ"ג, 28.

הַנְּבִיאִי אֲשֶׁר-אֶתֹו

כה

חֲלוֹם יִסְפֵּר חֲלוֹם וְאֲשֶׁר דִּבְרֵי אֶתֹו יִדְבֵּר דִּבְרֵי אֱמֶת מֵהַ-
לְתַבֵּן אֶת-הַבֵּר נֹאסֵ-הַ:

א. לפי החלק הראשון של הפסוק, הסבר כיצד אפשר להבחין בין נביא שקר ובין נביא אמת.

(4 נקודות)

ב. כיצד הדימוי שבחלק השני של הפסוק עשוי לתרום להבחנה בין נביא שקר ובין נביא אמת?

(4 נקודות)

תגובות על החורבן ושיבת ציון

7. קרא חגי, א', 3-11.

ג וַיְהִי דְבַר-יְהוָה בְּיַד-חֲגִי הַנְּבִיא
 ד לֵאמֹר: הֲעֵת לָכֶם אֲתֶם לְשַׁבֵּת בְּבֵתֵיכֶם סְפוּנִים וְהַבַּיִת הַזֶּה
 ה חָרַב: וְעַתָּה כֹּה אָמַר יְהוָה: עֲבֹאוּת שִׁימוּ לְבַבְכֶם עַל-דְּרִיכֵיכֶם:
 ו זְרַעְתֶּם הַרְבֵּה וְהָבֵא מֵעֵט אֶכּוּל וְאִין-לְשַׁבְּעָה שְׂתוּ וְאִין-
 לְשַׁכְּרָה לְבוֹשׁ וְאִין-לֶחֶם לוֹ וְהַמִּשְׁתַּכֵּר מִשְׁתַּכֵּר אֶל-צְרוּר
 ז נְקוּב: כֹּה אָמַר יְהוָה: עֲבֹאוּת שִׁימוּ לְבַבְכֶם עַל-
 ח דְּרִיכֵיכֶם: עָלוּ הָהָר וְהִבֵּאתֶם עֵץ וּבְנֵי הַבַּיִת וְאֲרָצֵהֶם וְאֶכְבֵּד
 ט אֲמַר יְהוָה: פָּנָה אֶל-הַרְבֵּה וְהִנֵּה לְמַעַט וְהִבֵּאתֶם הַבַּיִת
 וּנְפַחְתִּי בוֹ יַעַן מָה נָאִם יְהוָה: עֲבֹאוּת יַעַן פִּיתִי אֲשֶׁר-הוּא
 י חָרַב וְאַתֶּם רָצִים אִישׁ לְבֵיתוֹ: עַל-כֵּן עֲלִיכֶם כָּלֵאוּ שָׁמַיִם
 כּ מִטַּל וְהָאָרֶץ כָּלֵאָה יְבוּלָה: וְאֶקְרָא חָרַב עַל-הָאָרֶץ וְעַל-
 הַהָרִים וְעַל-הַדָּגָן וְעַל-הַתִּירוֹשׁ וְעַל-הַיַּיִצְהָר וְעַל אֲשֶׁר
 תּוֹצִיא הָאָדָמָה וְעַל-הָאָדָם וְעַל-הַבְּהֵמָה וְעַל כָּל-יִגְיַע
 כְּפָיִם:

א. קרא גם את הקטע שלפניך מכתובת הגליל של גודיאָה מֶלֶךְ לְגֶשׁ.

[...] ביום שישלח ידו לעבודת הבית, יקרא האל לרוח נושאת גשם שתביא שפע משמים [...],

ביום בו יונחו יסודות המקדש יבוא שפע על הארץ [...] שמן יזרום בשפע, צמר יִשְׁקַל בשפע.

ביום שהמקדש יוקם [...].

(טלשיר, צ' [1994]. חגי. בתוך אנציקלופדיה עולם התנ"ך [כרך תרי עשר ב', עמ' 146]. תל אביב: דודון-עתי)

לפי כל אחד מן הקטעים שקראת, הסבר כיצד הקמת מקדש לאל משפיעה על המצב

הכלכלי של מאמיניו. בסס את דבריך על שני הקטעים. (4 נקודות)

ב. חגי מעודד את העם לשנות את התפיסה בנוגע למקדש. בסס קביעה זו על פסוק 8 בקטע

שלפניך, והסבר את דבריך. (4 נקודות)

פרק שלישי — נושאי ההרחבה (8 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 8-9 (8 נקודות).

נביאי אמת ונביאי שקר

8. קרא עמוס, ז', 7-17.

ז כֹּה הָרֵאִנִי וְהִנֵּה אֲדַנִּי נֹצֵב עַל-חֹמַת אֲנִי
 ח וּבִידוֹ אֲנִי: וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי מַה-אַתָּה רֹאֶה עָמוֹס וַיֹּאמֶר
 אֲנִי וַיֹּאמֶר אֲדַנִּי הֲנִי שֵׁם אֲנִי בְקִרְבַּ עַמִּי יִשְׂרָאֵל לֹא-אוֹסִיף
 ט עוֹד עֲבוֹד לוֹ: וְנִשְׁמוּ בַמּוֹת יִשְׁחַק וּמִקִּדְשֵׁי יִשְׂרָאֵל יִחַרְבוּ
 י וּקְמַתִי עַל-בַּיִת יִרְבַּעַם בְּחָרֵב: וַיִּשְׁלַח אֲמַצְיָה
 כ הֵן בַּיִת-אֵל אֶל-יִרְבַּעַם מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר קִשֵּׁר עָלֶיךָ
 עָמוֹס בְּקִרְבַּ בַּיִת יִשְׂרָאֵל לֹא-תוֹכַל הָאָרֶץ לְהַכִּיל אֶת-
 יא כָּל-דְּבָרָיו: כִּי-כֹה אָמַר עָמוֹס בְּחָרֵב יְמוֹת יִרְבַּעַם וַיִּשְׂרָאֵל
 יב גָּלָה יִגְלָה מֵעַל אֲדָמָתוֹ: וַיֹּאמֶר אֲמַצְיָה אֶל-
 עָמוֹס תְּזַהֵ לֶךְ בְּרַח-לֶךְ אֶל-אֶרֶץ יְהוּדָה וְאָכַל-שֵׁם לֶחֶם וְשֵׁם
 יג תִּנְבְּאָ: וּבַיִת-אֵל לֹא-תוֹסִיף עוֹד לְהִנְבֵּא כִּי מִקִּדְשֵׁי מֶלֶךְ הוּא
 יד וּבַיִת מִמְלָכָה הוּא: וַיַּעַן עָמוֹס וַיֹּאמֶר אֶל-אֲמַצְיָה לֹא-נָבִיא
 טו אֲנִי וְלֹא בֶן-נְבִיא אֲנִי כִּי-בּוֹקֵר אֲנִי וּבּוֹלֵם שְׂקָמִים:
 טז וַיִּקְחֵנִי ה' מֵאַחֲרֵי הַצֹּאֵן וַיֹּאמֶר אֵלַי ה' לֶךְ הִנְבֵּא אֶל-עַמִּי
 טז יִשְׂרָאֵל: וְעַתָּה שִׁמְעֵ דְבַר-ה' אַתָּה אָמַר לֹא תִנְבֵּא עַל-
 יז יִשְׂרָאֵל וְלֹא תִטֹּף עַל-בַּיִת יִשְׁחַק: לָכֵן כֹּה-אָמַר ה'
 אֲשַׁתְּךָ בַּעִיר תִּזְנֶה וּבְנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ בְּחָרֵב יִפְלוּ וְאֲדָמָתְךָ בְּחָבֵל
 תִּחַלֵּק וְאַתָּה עַל-אֲדָמָה טְמֵאָה תִמְוֹת וַיִּשְׂרָאֵל גָּלָה יִגְלָה
 מֵעַל אֲדָמָתוֹ:

א. קרא גם ירמיה, כ', 1-6.

בשני הקטעים בא לידי ביטוי מתח בין הכוהנים ובין הנביאים.

מהי הסיבה למתח זה בכל אחד מן הקטעים? (4 נקודות)

ב. האם לדעתך התגובה של עמוס על דברי אמציה הולמת את תפקיד הנביא? נמק.

(4 נקודות)

תגובות על החורבן ושיבת ציון

9. קרא תהלים, קל"ז.

א על-נהרות וּבְבַל שָׁם יִשְׁבְּנוּ גַם-בְּכִינּוֹ בְּזָכְרֵנוּ אֶת-צִיּוֹן: עַל-
ג עֲרָבִים בְּתוֹכָהּ תֵּלֵינוּ כְּנִדּוֹתֵינוּ: כִּי שָׁם וּשְׂאֵלֵנוּ שׁוּבֵינוּ
ד דְּבַר־שִׁיר וְתוֹלְלֵינוּ שְׂמֵחָה שִׁירוּ לָנוּ מִשִּׁיר צִיּוֹן: אֵיךְ נָשִׁיר
ה אֶת-שִׁיר־הַיְיָ עַל אֲדָמַת נֹכַר: אִם-אֲשַׁכַּח יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח
ו יְמִינִי: תִּדְבֶּק לְשׁוֹנֵי וְלַחֲכֵי אִם-לֹא אֲזַכְּרֵכִי אִם-לֹא אֶעֱלֶה
ז אֶת-יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׂמַחְתִּי: זָכֹר הַיְיָ וּלְבַיְתִי אָדוּם אֵת יוֹם
ח יְרוּשָׁלַם הַאֲמָרִים עָרוּ וְעָרוּ עַד הַיְסוּד בָּהּ: בְּתִבְבֶּל הִשְׁדּוּדָה
ט אֲשֶׁרִי שִׁישַׁלְּמ־לְךָ אֶת-גְּמוּלְךָ שְׂגַמְלַת לָנוּ: אֲשֶׁרִי וְשִׂיֵּאֲחָיו
וּנְפִיץ אֶת-עַלְלֶיךָ אֶל-הַסַּלַּע:

היום מקובל להבחין בכמה דרכי התמודדות של יחיד או של ציבור עם אבדן ואבדל:
הכחשה, דיכאון, מיקוח, כעס, השלמה.
במזמור זה באות לידי ביטוי דרכי התמודדות אלה. ציין שלוש מהן, וכתוב כיצד הן
באות לידי ביטוי בקטע.

פרק רביעי — קטע שלא נלמד (12 נקודות)

ענה על שאלה 10 — חובה ועל שתיים מן השאלות 11-13 (לכל שאלה — 4 נקודות).

קרא מלכים א, ג', 5-28.

ה
 בַּגְּבֻעוֹן
 נִרְאָה ה' אֱלֹהֵי-שְׁלֹמֹה בַחלוֹם הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים שְׂאֵל
 ו' מֶה אֲתֹנֶן-לְךָ: וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה אֶתֶּה עֲשִׂיתָ עִם-עַבְדְּךָ דָּוִד אָבִי
 חֶסֶד גָּדוֹל כַּאֲשֶׁר הָלַךְ לִפְנֵיךָ בְּאֵמֶת וּבְעִדְקָה וּבִישֻׁרֵת לִבָּב
 עִמָּךְ וַתִּשְׁמַר-לוֹ אֶת-הַחֶסֶד הַגָּדוֹל הַזֶּה וַתִּתֵּן-לוֹ בֶּן יֹשֵׁב
 ז עַל-כִּסֵּאוֹ כִּיֹּם הַזֶּה: וְעַתָּה ה' אֱלֹהֵי אֶתֶּה הַמְּלִכֶת אֶת-
 עַבְדְּךָ תַּחַת דָּוִד אָבִי וְאֲנֹכִי נֶעַר קָטָן לֹא אֲדַע צֵאת וּבֹא:
 ח וְעַבְדְּךָ בַתּוֹךְ עִמָּךְ אֲשֶׁר בַּחֲרַת עִם-רֹב אֲשֶׁר לֹא-יִמְנָה וְלֹא
 ט יִסְפֵּר מִרֹב: וְנָתַתְּ לְעַבְדְּךָ לֵב שֹׁמֵעַ לִשְׁפָט אֶת-עַמְּךָ לְהִבִּין
 י בֵּין-טוֹב לְרָע כִּי מִי יוֹכֵל לִשְׁפָט אֶת-עַמְּךָ הַכֹּהֵן הַזֶּה: וַיִּיטֵב
 יא הַדְּבַר בְּעֵינֵי אֲדֹנָי כִּי שְׂאֵל שְׁלֹמֹה אֶת-הַדְּבַר הַזֶּה: וַיֹּאמֶר
 אֱלֹהִים אֵלָיו יֵעַן אֲשֶׁר שְׂאַלְתָּ אֶת-הַדְּבַר הַזֶּה וְלֹא-שְׂאַלְתָּ
 לְךָ יָמִים רַבִּים וְלֹא-שְׂאַלְתָּ לְךָ עֹשֶׁר וְלֹא שְׂאַלְתָּ נֶפֶשׁ אֲבִיךָ
 יב וְשְׂאַלְתָּ לְךָ הַבִּין לִשְׁמֹעַ מִשְׁפָּט: הִנֵּה עֲשִׂיתִי כַדְּבַרֶיךָ הַנֵּה וּ
 נָתַתִּי לְךָ לֵב חָכֵם וְנָבוֹן אֲשֶׁר כְּמוֹךָ לֹא-הָיָה לִפְנֵיךָ וְאַחֲרֶיךָ
 יג לֹא-יִקוּם כְּמוֹךָ: וְגַם אֲשֶׁר לֹא-שְׂאַלְתָּ נָתַתִּי לְךָ גַם-עֹשֶׁר גַּם-
 ד כְּבוֹד אֲשֶׁר לֹא-הָיָה כְּמוֹךָ אִישׁ בַּמְּלָכִים כְּלִימִיךָ: וְאִם
 טו תֵּלֵךְ בְּדַרְכֵי לִשְׁמֹר חֻקֵי וּמִצְוֹתַי כַּאֲשֶׁר הָלַךְ דָּוִד אָבִיךָ
 טז וְהִאֲרַכְתִּי אֶת-יָמֶיךָ: וַיִּקַּץ שְׁלֹמֹה וְהִנֵּה חִלּוֹם
 זז וַיָּבֹא יְרוּשָׁלַם וַיַּעֲמֵד וּלְפָנָיו אֲרוֹן בְּרִית אֲדֹנָי וַיַּעַל עֲלוֹת וַיַּעַשׂ
 חח שְׁלָמִים וַיַּעַשׂ מִשְׁתָּה לְכָל-עַבְדָּיו: אִז תִּבְאֲנָה
 טט שְׁתֵּים נָשִׁים זָנוֹת אֶל-הַמֶּלֶךְ וַתַּעֲמִדְנָה לִפְנָיו: וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה
 י הָאֶחָת בִּי אֲדֹנָי אֲנִי וְהָאִשָּׁה הַזֹּאת יָשְׁבַת בְּבֵית אַחַד וְאֵלֶּךְ
 יא עִמָּה בְּבֵית: וַיְהִי כִּיֹּם הַשְּׁלִישִׁי לְלִדְתִּי וַתֵּלֶד גַּם-הָאִשָּׁה
 יב הַזֹּאת וְאֲנַחְנוּ יָחִידוּ אֵין-זָר אֶתְנֹו בְּבֵית זֹלָתִי שְׁתֵּים-אֲנַחְנוּ
 יג בְּבֵית: וַיִּמָּת בְּן-הָאִשָּׁה הַזֹּאת לַיְלָה אֲשֶׁר שָׁכְבָה עִלָּיו: וַתִּקַּם

בַּתּוֹךְ הַלַּיְלָה וַתִּקַּח אֶת־בְּנֵי מֵאֲצִלֵי וַאֲמַתְךָ יִשְׁנָה וַתִּשְׁכַּבְיָהוּ
 כא בַּחֲזֵקָה וְאֶת־בְּנֵי הַמֶּת הַשְּׁכִיבָה בַּחֲזֵקָי: וְאִקְס בְּבִקְרָה
 לְהֵינִיק אֶת־בְּנֵי וְהִנְהִמַת וְאֶת־בּוֹנֵן אֵלָיו בְּבִקְרָה וְהִנְה לֹא־
 כב הִיָּה בְנֵי אֲשֶׁר יִלְדֹתֶי: וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הָאֲחֵרֶת לֹא כִי בְנֵי הַחֵי
 וּבִנְךָ הַמֶּת וְזֹאת אָמְרֶת לֹא כִי בִנְךָ הַמֶּת וּבְנֵי הַחֵי וְתִדְבְּרָנָה
 כג לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ זֹאת אָמְרֶת זֶה־בְּנֵי הַחֵי וּבִנְךָ הַמֶּת
 כד וְזֹאת אָמְרֶת לֹא כִי בִנְךָ הַמֶּת וּבְנֵי הַחֵי: וַיֹּאמֶר
 כה הַמֶּלֶךְ קָחוּ לִי־חֶרֶב וַיָּבֹאוּ הַחֶרֶב לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
 גִּזְרוּ אֶת־הַיֶּלֶד הַחֵי לְשָׁנִים וַתִּנּוּ אֶת־הַחֲצִי לְאַחַת וְאֶת־
 כו הַחֲצִי לְאַחַת: וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֲשֶׁר־בְּנָה הַחֵי אֶל־הַמֶּלֶךְ כִּי־
 נִכְמְרוּ רַחֲמֶיהָ עַל־בְּנָה וַתֹּאמֶר וּבִי אֲדֹנֵי תִנּוּ־לָהּ אֶת־הַיֶּלֶד
 הַחֵי וְהַמֶּת אֶל־תִּמְיתָהוּ וְזֹאת אָמְרֶת גַּם־לִי גַם־לְךָ לֹא יִהְיֶה
 כז גִּזְרוּ: וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר תִּנּוּ־לָהּ אֶת־הַיֶּלֶד הַחֵי וְהַמֶּת לֹא
 כח תִּמְיתָהוּ הִיא אִמּוֹ: וַיִּשְׁמְעוּ כָל־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר
 שָׁפַט הַמֶּלֶךְ וַיֵּרְאוּ מִפְּנֵי הַמֶּלֶךְ כִּי רָאוּ כִּי־חֲכַמַת אֱלֹהִים
 בְּקִרְבּוֹ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט:

ענה על שאלה 10 (חובה).

10. א. באיזה שלב של מלכות שלמה התרחשו האירועים המתוארים בפסוקים 5-15

בקטע שלפניך? בסס את דבריך על הכתוב. (2 נקודות)

ב. מהי החשיבות של התרחשות האירועים האלה בשלב זה של מלכותו? (2 נקודות)

(שים לב: המשך השאלות בעמוד הבא)

ענה על שתיים מן השאלות 11-13.

11. קרא פסוקים 16-23 בקטע שלפניך.

הסבר שני גורמים שהקשו על שלמה להכריע במקרה שהובא לפניו. בסס את דבריך על הכתוב.

12. קרא פסוקים 24-27 בקטע שלפניך ואת דברי ל' פליטמן על פסוקים אלה:

פסיקתו של המלך במשפט, שיש לגזור את הילד החי לשניים, מעידה על הבנה פסיכולוגית עמוקה [...].

(פליטמן, ל' [1994]. משפט שלמה. בתוך אנציקלופדיה עולם התנ"ך [כרך מלכים א, עמ' 41]. תל אביב: דודז'ורעתי)

האם לדעתך שלמה מוכיח בפסיקתו "הבנה פסיכולוגית עמוקה"? נמק.

13. יש הטוענים שתיאור המשפט בקטע שלפניך מעיד כי ה' אכן נענה לבקשה של שלמה (פסוק 9).

הסבר טענה זו, ובסס אותה על הכתוב.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך